

Internet saytlar:

17. <http://demography.narod.ru/>
 18. www.demoscope.ru, www.undp.org/popin/popin.htm, www.stat.uz
- Termiz davlat universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.**
Fan (modul) uchun ma'sul:
Erdonov Muhammad Nuralievich – Geografiya kafedrasining muduri, dotsent, g.f.n.
Abdunazarov Husan Menglievich – Geografiya kafedrasining dotsenti, g.f.n.
- Taqrizchilar:**
Muhammedov Odiljon - Samarqand davlat universiteti "iqtisodiy va ijtimoiy geografiya" kafedrasida dotsent, g.f.n.
Yakubov O'tkir - Termiz pedagogika instituti "biologiya va geografiya" kafedrasida mudiri, dotsent, g.f.n

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR
VAZIRLIGI

TERMIZ DAVLAT UNIVERSITETI

Termiz davlat universiteti rektori
A.R. Maraximov

TIBBIYOT GEOGRAFIYASI

fanidan

O'QUV DASTURI

Bilim sohasi 500000 – Tabiiy fanlar, matematika va statistika
Ta'lim sohasi 530000 – Fizika va tabiiy fanlar
Ta'lim yo'nalishi Geografiya (o'rganish ob'ekti bo'yicha) 70530402

Termiz-2023

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS - Kreditlar	
GGR309	2023-2024	2	5	
Fan/modul turi	Ta'lim tili	Haftadagi dars soatlari		
Majburiy	O'zbek/rus	4		
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Tibbiyot geografiyasi	60	90	150

I. FANNING MAZMUNI

Fanni o'qitishning maqsadi - Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarda tibbiyot geografiyasi fanining ilmiy-nazariy asoslariga doir bilimlarni, geografiya fanlari tarkibida mazkur fan bilan aloqador boshqa fanlarning xususiyatlarini tahlil qilish, istiqbol va muammolarini aniqlash, shuningdek shu sohaga xos ilmiy tadqiqotlarni tashkil etish va bajarish malakalarini shakllantirishdan iborat.

Qonuniy bazasiga — talabalarga Tibbiyot geografiyasi fanining ilmiy tadqiqot ob'ekti, predmeti va tadqiqot usullari bilan tanishtirish, fanning shakllanish va rivojlanish qonuniyatlarini aniqlash, hozirgi zamon tibbiyot geografiyasi fanining muammolarini aniqlash va istiqbolini belgilash, va xulosalar olishga o'rgatishdan iboratdir.

Shuningdek, fanning vazifasi – talabalarga sotsial geografiya va unda tibbiyot geografiyaning tutgan o'rnini va ahamiyatini tushuntirish, ijtimoiy hodisalarni rivojlanishi va ularni ilmiy tadqiq qilishning uslub va usullari bilan tanishtirish, sotsial sohalarni hududiy tashkil etilishi va rivojlanishi istiqbollarni aniqlashni o'rgatishdan iborat.

“Tibbiyot geografiyasi” yuqori kursdagi yozma savollari javabida amana oquvchilardan masalalar doirasida bahalash:-Tibbiyot geografiyasi fani taraqqiyotiga hissa qo'shgan olimlar, allomalar ijodi va merosi; fanning xorijiy mamlakatlardagi holati; tibbiyot geografiya fanidagi ilmiy maktablar; uning asosiy nazariya va tushunchalari, global salomatlik masalalari, Yer shari aholisi kasalliklari tasnifi, ularning geografik qonuniyatlari haqida tasavvurga ega bo'lishi;

– Tibbiy geografik rayonlashirish tamoyillari, uning ilmiy va amaliy ahamiyati; tibbiyot geografiyasi fanlaridagi asosiy geografik qonuniyatlarni; tibbiyot geografiyasi fani va ta'limidagi asosiy muammolarni bilishi va ularni hal etish yo'llarini izlab topishi;

– Tibbiyot geografiyasi fanining rivojlanish jarayonlarini tahlil qilish; fanning tarixiy rivojlanishi bosqichlarini aniqlash; aholi salomatligi bilan bog'liq hodisalarni baholash; respublika va jahon mamlakatlari yetakchi tibbiy geograf olimlarining asosiy g'oya va nazariyalarini bilish va amaliyotda qo'llash; O'zbekiston va xorijiy mamlakatlarda tibbiyot geografiyasi fanining rivojlanishini tahlil qilish va istiqbol yo'nalishlarini aniqlash bo'yicha ilmiy-amaliy xulosalar chiqarish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.

II. ASOSIY NAZARIY QISM (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: (THEMES)

1-mavzu. Tibbiyot geografiyasining ob'ekti, predmeti

Tibbiyot geografiyasining o'rganish ob'ekti va predmeti. Tibbiyot geografiyasining fanlar tizimida tutgan o'rnini. Tibbiyot geografiyasida qo'llanuvchi tadqiqot usullar

2-mavzu. Tibbiyot geografiyasining tarixiy shakllanishi

Tibbiyot geografiyasining rivojlanish bosqichlari. Gippokrat asarlarida tibbiy geografik bilimlarning yoritilishi. XVIII asr oxiri XIX asrda tibbiy geografik tadqiqotlar. XX asr boshlarida tibbiy tadqiqotlar

3-mavzu. Nozogeografiya

Nozogeografik tadqiqotlarning ilmiy-nazariy masalalari. Nozogeografiya tarixiga bir nazar. Transmissiv kasalliklar va gelintozlar ustida olib borilgan tadqiqotlar. Nozogeografik majmualar yoki nozogeografik komplekslar, nozogeografik areallar haqida tushuncha. Nozogeografik o'choq va nozogeografik areal

4-mavzu. Tibbiy-geografik rayonlashirish

Tibbiy geografik rayonlashirish haqida tushuncha. Tibbiy geografik rayonlashirish borasida olib borilgan tadqiqotlar. Tibbiy geografik rayonlashirish mezonlari

5-mavzu. Nozogeografik tadqiqotlarda demografik bilimlarning qodlanilishi

Aholi salomatligi va demografik yondashuvlar. Umumiy o'lim ko'rsatkichi. Letallik ko'rsatkichi. Go'daklar o'limi ko'rsatkichi. Onalar o'limi. Tug'ilgan mahalda kutiladigan umr

6-mavzu. Tibbiyot landshaftshunosligi

Landshaft to'g'risidagi ta'limot. Tibbiy landshaftshunoslik to'g'risidagi ta'limotning rivojlanishi. Tibbiy landshaftshunoslikning o'rganish

obyekti. Transmissiv va parazit kasalliklarning tabiiy o'choqlari

7-mavzu. Patologik jarayonlarga geografik omillarning ta'siri

Inson salomatligi va kasalliklarining hududiy tafvutlari. Iqlim bilan bog'liq kasalliklar. Inson salomatligiga joylarning relyef xususiyatlarining ta'siri. Inson salomatligini belgilashda joylarning suv va tuproq xususiyatlarining etakchi ahamiyati. Inson salomatligi va joylarning ijtimoiy-iqtisodiy shart-sharoitlari

8-mavzu. Inson ekologiyasi

Ekologik muammolar va ularning inson salomatligiga ta'siri. Ekologiyaning fan sifatida yuzaga kelishi. Ijtimoiy ekologiyaning shakllanishiga bir nazar. Inson ekologiyasining tarixiy shakllanishi. Nozoekologiya (kasalliklar ekologiyasi), nozoekologik vaziyat. Atrof-muhitning inson xo'jalik faoliyati ta'sirida ifloslanishi

9-mavzu. Aholi salomatligi va aholiga tibbiy xizmat ko'rsatish geografiyasi.

Kasalliklarning umumiy tasnifi. Noinfekcion va yuqumli-parazit kasalliklar guruhlari. Xavfli o'sma kasalliklari geografiyasi. Yuqumli - parazit kasalliklarning hududiy tarkibi. Aholiga tibbiy xizmat ko'rsatishni hududiy tashkil etish masalalari

10-mavzu. Geografik patologiyalar

Geografik patologiyaning predmeti. Geografik patologiya sohasining rivojlanishi. Geografik patologiyalarni keltirib chiqaruvchi asosiy muammolar

11-mavzu. Xalqaro salomatlik bilan bog'diq muammolar va ularning hal etish yo'llari

Xalqaro doirada aholi salomatligi va kasalliklari geografiyasi. Tibbiyot geografiyasida epidemiologik yondashuvlar. XX asrda sog'liqni saqlash masalalari. Sog'liqni saqlash sistemalarini barpo etish va ularni boshqarish. Ona va bola salomatligi. Ovqatlanish va sog'liqni saqlash. Jahon Sog'liqni Saqlash tashkiloti faoliyati. UNICEF - O'zbekiston halqaro hamkorlar birligi

12-mavzu. Sog'liqni saqlash tarixi va uning hududiy tafvudlari

Ilk tibbiy bilimlarning shakllanishi va bunda geografik muhit sharoitlarining ta'siri. Sog'liqni saqlash tarixidagi asosiy davrlar.

13-mavzu. Oila salomatligi Oila salomatligi va ijtimoiy geografik jihatlari.

Ona va bola salomatligi. Qariyalar salomatligi. Gerantologiya va uning qariyalar salomatligini o'rganishdagi o'rni. Aholining umr davomiyligi.

14-mavzu. Atrof-muhitning aholi sog'lig'iga ta'siri va kasb kasalliklari

Atrof-muhit holatining ayrim jihatlari. Geografik epidemiologiya va atrof-muhit epidemiologiyasi. Atrof-muhitni muhofaza qilishning maqsad va vazifalari. Sanitariya-gigienik tadbirlar.

15-mavzu. Jahonning global muammolari

Insoniyatning global muammolari. Global muammolarning o'zaro aloqadorligi. Ekologik muammolar.

III. Amaliy mashg'ulotlari buyicha ko'rsatma va tavsiyalar (list of seminar topics)

Amaliy mashg'ulotlarda talabalar olingan nazariy bilimlarni amalda mustahkamlash uchun turli mavzuli kartalar chizishb ularning shartli belgilarini o'qish, statistik ma'lumotlarni to'plash, tahlil qilish kabi vazifalarni bajaradilar va shunga muvofiq baholanadilar.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Tibbiyot geografiyasining ob'ekti, predmeti
2. Nozogeografiya
3. Patologik jarayonlarga geografik omillarning ta'siri
4. Inson ekologiyasi
5. Aholi salomatligi va aholiga tibbiy xizmat ko'rsatish geografiyasi
6. Xalqaro salomatlik bilan bog'liq muammolar va ularning hal etish yo'llari
7. Aholi o'limi
8. Atrof-muhitning aholi sog'lig'iga ta'siri va kasb kasalliklari
9. O'zbekistonda ayrim kasalliklarning xududiy tafvutlari
10. Surxondaryoda kasalliklarning tahlili

IV. MUSTAQIL TA'LIM VA MUSTAQIL ISHLAR (Independent study and independent work)

Mustaqil ta'lim ma'ruza, amaliy mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rishdan tashqari fan dasturida ko'rsatilmagan, ammo fan bo'yicha talabning bilim doirasini kengaytiruvchi qo'shimcha mavzular doirasida berilgan topshiriq savollarini o'z ichiga oladi.

Tibbiyot geografiyasining tadqiqot ob'ekti va predmeti.

Tibbiyot geografiyasining g'arbda va sobiq Ittifoqda rivojlanishi.

Tibbiyot geografiyasining zamonaviy tuzilishi.

Tibbiyot geografiyasining fanlar tizimida tutgan o'rni.

Tibbiy geografik tadqiqotlarda rayonlashtirish masalalari.

Axoliga tibbiy xizmat ko'rsatish sohalari geografiyasi
Ijtimoiy infrastruktura: zamonaviy xolati va rivojlantirish muammolari.
Tibbiyot geografyaning ob'ekti va predmeti.
Tibbiyot geografiasining fanlar tizimida tutgan o'rni va tadqiqot metodlari.
Tibbiyot geografyaning shakllanish bosqichlari.
Tibbiyot geografiyasi

Nozogeografiyaning asosiy masalalari

Nozogeografik tadqiqotlar

Aholiga tibbiy xizmat ko'rsatish sohalari geografiyasi.

Geografik patologiyalar

Noinfektsion kasalliklar

OITS/OIV geografiyasi

Global pandemiyalar va ulami o'rganish

Tibbiyot geografiyasi rivojiga katta hissa qo'shgan xorijiy olimlar

O'zbekiston respublikasida aholi kasallanishi

O'zbekiston respublikasida aholi kasallanishining hududiy jihatlari

Global ekologik muammolar.

Tibbiyot kartografiyasi va uning rivojlanishi

Aholiga tibbiy xizmat ko'rsatish kartalarini tuzish.

Tibbiy geografik kartalarni loyihalash.

O'zbekiston tibbiyot geografiyasi rivojiga hissa qo'shgan olimlar

Surxondaryo viloyati aholisi kasallanishining geografik jihatlari

Viloyat aholisi salomatligiga ta'asir qiluvchi tabiiy, iqtisodiy –ijtimoiy geografik omillar Ekologiya va inson salomatligi

Orol bo'yi hududlarining nozogeografiyasi

Izoh- Mustaqil ta'lim va mustaqil ish mavzulari hamda ularning bajarilish shakllari, tegishli maksimal ball va topshirish muddatlari modul – kredit bo'yicha taqsimot jadvalida berilg.

V. Ta'lim natijalari (Kasbiy kompetensiyalari)

Learning Outcomes (Professional Competences)

“ O'zbekiston geografiyasi” fanini o'zlashtirish uchun o'qitishning ilg'or va zamonaviy usullaridan foydalangan holda, yangi informatsion – pedagogik texnologiyalarni tadbiq etib, talabalarda bilim, ko'nikma va malakalar shakllanadi. Shuningdek, atroficha bilim olish maqsadida, talabalarga mustaqil ish va mustaqil ta'lim beriladi.

VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari

(Educational technologies and) methods:

kompyuter texnologiyasi asosida slaydlar namoyishi.

plastik usullar; albom-chizma

interfaol keys-stadilar;

guruhlarda ishlash;

taqdimotlarni qilish;

individual loyihalalar;

jamao va kichik guruh bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalalar.

VII.Kreditlarni olish uchun talablar

(Requirements for obtaining loans):

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha test yoki yozma ishini topshirish.

VIII. FOYDALANILADIGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

Asosiy adabiyotlar:

1. Melinda S. Meade and Michael Emch Medical Geography, Third Edition, 2010
 2. Brown, T., McLafferty, S. and Moon, G. (eds.) (2009) A Companion to Health and Medical Geography, Oxford, Wiley-Blackwell
 3. Komilova N.Q. Tibbiyot geografiasining nazariy va amaliy masalalari. Monografiya. -Toshkent, —SHARQI, 2016. 277 b.
 4. Malxazova S.M. Mediko-geograficheskiy analiz territoriy: kartografirovaniye, otsenka, prognoz. -M.: Nauchmuy mir, 2001. 240 s.
 5. CHaklin A.V. Meditsinskaya geografiya. -M.: Znaniye, 1977. -128 s. 6.
 6. Komilova N., Ravshanov A., Muhammedova N. Tibbiyot geografiyasi va global salomatlik. O_quv qo'llanma. T. —Universitetl, 2018 y.
- Qo'shimcha adabiyotlar:**
7. O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida. O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2017 y., 6-son, 70-moddal.
 8. Mirziyoyev SH.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollari bag'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi // Xalq so'zi gazetasi 2017 yil 16 yanvar, № 11.
 9. Mirziyoyev SH.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. -T.: O'zbekiston, 2017.
 10. Proxorov B.B. Zdorove cheloveka kak funktsiya istorii i geografii // Energiya. 2002. -S. 32-36.
 11. Proxorov B.B. Prikladnaya antropoekologiya. Uchebnik. -M.: izd-vo MNEPU, 1998. -312 s.
 12. CHaklin A.V. Geografiya i zdorove. -M.: Znaniye, 1986.-152 s.
 13. SHoshin A.A. Osnov meditsinskoy geografii. -L.: Izd. Akademii nauk, 1962. -247 s.
 14. Malxazova S.M., Tikunov V.S. Mediko-geograficheskiy podxod k otsenke krizisnxb ekologicheskix situatsiy. Geografiya: (Programma Universitetb Rossi): - M.: Izd-vo MGU, 1993. -S. 171-181.
 15. Komilova N.Q., Soliev A.S. Tibbiyot geografiyasi. -Toshkent, "Istiqlol", 2005.
 16. World Population Data Sheet of the Population Reference Bureau. 2017.